

ГОСПОДАРСЬКО- ФЕДЕРАТИВНЕ ЖИТІЯ

МІСЯЧНИЙ ДОДАТОК ДО ЧАСОПИСУ »НАШЕ ЖИТТЯ«
THE MONTHLY SUPPLEMENT TO THE NEWS PAPER »OUR LIFE«

Ч. 2.

Август, серпень 1947

Рік I.

Змагання за господарську рівновагу в світі

Здавалося, що по закінченні світової війни світ знову прийде до рівноваги, а люди заживуть нормальним життям. Тим часом ми свідки зовсім інших явищ. Ми бачимо, що після другої світової війни увесь світ душиться в ненормальному стані політичного і господарського безголов'я. І хоч всі знають, що такий стан не може довго тривати, однаке й не можуть знайти якогось розумного виходу із цієї, досить прикрої, ситуації.

Всі наради, дискусії, конференції найпередовіших політиків сучасного світу обертаються коло господарської проблеми: як відновити господарську рівновагу в світі. Остання війна, що мала цю проблему розв'язати, ще більше її ускладнила, заплутала. „Голод і нужда в світі, — як каже сер Бойд Орр, генеральний директор Міжнародної організації харчування і сільського господарства при О. Н., — це ганебна пляма нашої культури і приречена слабість. Вони коріння нещасти, війни і тому мусять щезнути. Більш половина людства живе в господарсько відсталих країнах, де більшість недохарчовується, а частина буквально голодує . . . Сучасний світ повинен поширити свої господарські межі. Якщо на цьому спіткнеться, промисловість і фінанси, підуть коміт головою . . . а далі, нова світова по-жеха”.

Як бачимо з цих слів, то хліб, добре наладнана промисловість і розподіл цих дібр — це підстави світового миру.

З цією метою від 10 квітня ц.р. відбуваються в Женевських нарадах, в яких беруть участь представники 18 держав, з них деякі, як напр. США та Великобританія вислали на ці наради своїх найкращих знавців. Совєтський Союз і його сателіти відмовилися брати участь у цих нарадах, тільки одна Чехо-Словаччина вислала своїх делегатів на ці наради, які триватимуть кілька місяців.

Головне питання, яке поставлено на порядок дня женевських нарад, це дилема: продовжувати далі економічний хаос, започаткований німецьким націонал-соціалізмом і пляновою господаркою ССР разом із відомими демпінгами (та пляновим голодом на Україні — прим. Ред.), що мусило привести до другої світової війни й повної руйни світового господарства, чи перейти до системи свободного плянового господарства й торгівлі в світовому маштабі, що забезпечить природний вияв творчих економічних сил і можливостей окремих народів і стане головною передумовою співжиття вільних народів у майбутньому.

Америка, що в останній війні, висунулася на перше місце в світі, перебрава на себе й обов'язок випровадити світове господарство, яке перебував тепер у пливкому стані, на чисті води, або, як сказав недавно през. Трумен, „провадити світ до господарського миру, або . . . зіпхнути його до господарської війни”. Однаке сама Америка не хоче господарської війни, ні взагалі війни, вона хоче продуктувати, експортуючи й шукати всходи нових вільних ринків для своїх товарів. США обстоюють принцип якнайбільшої свободи в міжнародних торговельних відносинах, США — прихильник повного лібералізму. Саме з ініціативи США відбувається женевська господарська конференція, на якій до осені ц. р. мають підготувати Міжнародну Торговельну Конференцію, яка знову мала б прийняти Карту Міжнародної Торгівлі т. зв. „Трейд Хартер” — щось на зразок міжнародного господарсько-торговельного кодексу яка мала б запевнити світові розвиток міжнародної торгівлі і загальний господарський добробут. Після схвалення цього міжнародного кодексу, мас бути створена Міжнародна Торговельна Організація /Інтернешел Трейд Організейшен, скорочено I.T.O./, в основу якої хочуть положити такі принципи: 1. держави скасують або значно скоротять обмеження привозу й вивозу; 2. держави не кидатимуть на чужі ринки товарів по нижчій ціні, ніж їх продають на власному ринку /боротьба проти демпінгів — прим. А.К./; 3. держави дозволяють конкурувати на своєму ринку на рівних правах усім продуктам, що походять з інших країн; 4. держави не будуть складати двосторонніх торговельних угод, які змінивали б шанси інших країн конкурувати своїми продуктами на інших ринках.

Іншими словами, США, якіщо йдеться про міжнародні господарсько-торговельні взаємини, хочуть обмежити до мінімуму т.зв. упривілейовані чи охоронні мита, зліквідувати систему замкненого, тобто автаркного, господарства, приймаючи за основу ліберальні засади вільної конкуренції, вільної виміні . . .

Трохи інше становище Вел. Британії, яка 1932 р. в Оттаві зв'язала себе низкою торговельних угод з країнами, що входять в склад Британської Імперії, якими забезпечила собі торговельну виміну й охорону митної системи перед чужою конкуренцією. Держави Британської спільноти користали з переваги закону, пільгових перевозових тарифів і митних пільг, які не дозволяли іншим державам конкурувати з товарами тих країн і в цей спосіб не

зопустити в себе до наглих кон'юктуральних хи-
гань. Ця система преференційних мит країн Великобританії стойть на перешкоді для американських
проектів. Американці роблять усі можливі заходи,
щоб ці преференційні мита Великобританії скасувава-
ти. Великобританія пішла вже на деякі поступки,
точала в цій справі переговори з своїми домініонами,
тід умовою, що американці теж скоротять свої митні
тарифи та дозволять імпорт британських товарів до
США. Великобританію підтримує Франція, Бельгія,
Голландія та інші держави, які просто лякаються
тотужної господарської експансії США. Європейські
країни бояться американського капіталу, який кре-
дитує майже ціле світове господарство, бо в той
способ легко можна підласти в цілковиту залежність
США. І тут заворожене коло.

США мають капітал, мають добре розвинену не-
зинчену війною продукцію, а не мають ринків збу-
гу, знову ж інші держави мають порожні ринки,
торожні каси і страх перед експансією США. В
той же час Сowstsky Союз веде далі автаркне,
ізоляційне господарство з своїми традиційними „п'я-
гилітками”, які висмоктують останні соки з на-
селення, а все це ніби для соціального будівництва,
для створення радісного і щасливого життя, якого
практично совєтські громадянини не можуть дочека-
гися на цьому світі. Ця повна ізоляція Советського
Союзу є одна з причин сьогоднішньої світової гос-
подарської кризи. Це все проблеми, що мають бути
вирішенні на женевській конференції, ще перед під-
писанням Карти Міжнародної Торгівлі, яка малаб
відкрити всі коридори для вільної вимінки дібр. Чи
вдастся ці проблеми розв'язати і привести світ до
господарської рівноваги, сьогодні ще важко сказати.

З цією самою метою мін. закордонних справ
США Маршал опрацював плян господарської ві-
будови Європи при допомозі США. Паризька конфе-
ренція міністрів закордонних справ Бевіна, Бідо і

Молотова — це спроба втягнути до цього пляну й
ССР, це спроба практично розв'язати це важливе
і тяжке питання.

Плян Маршала — це доповнення доктрини Тру-
мена про відбудову Європи.

„Наша політика, — як заявив Маршал на одніх
зборах, — не скерована проти будь-якої країни, чи
доктрини, а лише проти голоду, зліднів, зневіри й
хаосу. Її мета „відбудова світового господарства, що
дозволить поліпшити політичні й соціальні умови,
в яких можуть існувати вільні держави. Така допо-
мога не може ґрунтуватися на хиткій базі, що
сприяє розвиткові різних криз... Ініціатива мусить
виходити від самої Європи”. Плян цей можна буде
реалізувати лише тоді, як заявив Маршал, коли до
нього приступить Великобританія і ССР. За іні-
ціативою мін. Бевіна скликано на 27 червня ц. р.
окрему конференцію міністрів закордонних справ в
Паризі: результат цієї конференції, на жаль, був
негативний. Нова конференція з участю 16 держав
відбулася 12 липня ц. р., але вже без ССР. Кон-
ференція впродовж 4 днів закінчила свої наради і
передала всі матеріали окремим технічним комісіям,
які мають до 1 вересня ц. р. підготувати цей мате-
ріял до остаточного схвалення. Тимчасом Молотов
приготував окремий плян для держав, що є під
впливом ССР... Таким чином масмо вже два
пляни відбудови Європи, які почнуть скоро зі собою
рivalizuvati, abo... може прийти ще до поро-
зуміння.

А покищо змагання за господарську рівновагу в
світі розпочаті конференціями в Женеві й Парижі
продовжуються й вони повинні в скорому часі або
привести світ до справжньої рівноваги, або...
приде нова, ще жахливіша від попередньої світова
війна, яка до решти зништить не лише господарські,
але й вікові культурні надбання всього людства.

A. KACOP

Перша бригада кооператорів

В ОСТАНЮ ДОРОГУ-СТЕПАНОВІ КУЗИКОВІ.

Настали часи, в яких любов до рідного народу,
любов до Батьківщини — ці природні права, а враз
із цим природні обов'язки синів народу — стали
вважатися злочином. Вірні ідеалам нації багато українців
приневолені жити на чужині...

Не мають вільного повороту на Рідну Землю теж і
українські кооператори. А чайже змістом іхнього
життя була тільки служба ідеї кооперації, праця
над будовою справедливого господарського ладу,
боротьба з капіталізмом. А змістом іх праці була
тільки будова „краси і добра”, праця над демократизацією
народного господарства, в користь
господарського і культурного розвитку трудових
верств українського народу.

Лави українських кооператорів — вигнанців
проріджуються. У тузі з Рідною Землею, позбав-
лені можливості творчої праці на рідній землі,
позбавлені цієї справжньої радості життя, здані на
гіркий хліб вигнанця, схиляють українські коопера-
тори свої стомлені працею голови на вічний сон.
Тлінні останки бере у свої холодні обіими чужа
земля...

* * *

За короткий час доводиться нам прощатися з
третім кооператором, учасником і творчим співро-
бітником першої пісні визвольних змагань бригади
західно-української новітньої кооперації, яка по-
чала свій ударний непереможний похід в 1920/21
роках.

Перша бригада кооператорів, це носії й реаліза-
тори ідеї новітньої економічно-суспільної школи
західно-українських земель, це ті, що вміли зір-
вати з розчислюванням на зовнішню поміч у будові
українського господарського життя, як це було у

довоєнну добу / 1914 /, це ті, які будову української
кооперації поставили щасливо на власні організо-
вані сили народу. Під подихом ідей, реалізованих
західно-українською кооперацією, народні маси
доходили самостійно до свідомості свого призна-
чення, до свідомості творення нової історії. Західно-
українська кооперація стала справжньою дитиною
української землі, зрівноваженим, а проте буй-
ним сектором життя народу як органічної цілості.

За неповних чверть сторіччя наполегливої праці
під прапором кооперації стояла в поході вже не до-
воєнна, до 1914 року, стотисячна, але майже півто-
рамільйонова маса членів, серед неї 80% українських
селянських господарств. Впорядчиками і контроле-
рами праці кооперативів стали понад 50-тисячні
лави кооперативно-громадських діячів, членів над-
зірників Рад і контрольних комісій, біля 5000-ої ме-
режі діючих кооперативів (після першої світової
війни було всього 56-діючих кооперативів, а в 1925
р. було їх вже 1029). В кооперації працювало 26 тис.
фахівців. Кооперація мала в своєму розпорядженні
поважну суму, понад 100 мільйонів золотих власних
фондів, а обороти перевищили суму I мільярд зо-
лотих за твердими цінами у 1943 р.

Західно-українська кооперація стала найповаж-
нішим господарським і громадським чинником за-
хідної України, з яким рахувалися свої й чужі, хоч
ци останні старалися фізичною і законною пасифі-
кацією гальмувати її розвиток. „Законна пасифіка-
ція” — це була свавільна інтерпретація законів
проти інтересів української кооперації. А фізична
— пасифікація в 1930 р.

Під проводом ідейного осередку кооперації РСУК
здисциплінований і творчий кооперативний актив

на кожний удар відповідав поглиблюванням праці, яким вирівнював або й перевищував шкоди в організації кооперативів, у їх торговельних чи виробничих досягненнях, перед якими противник німів і які теплом наливали душі кооператорів і добували для них пошану і подяку народу.

Співторцем західно-українського кооперативного руху, між іншими заслуженими громадянами, був також бл. п. Степан Кузик. І Йому присвячені оці думки з нагоди останньої його дороги . . .

* * *

Національний світогляд і любов до всього рідного виніс покійний вже з рідної сільської хати, від батька, загально шанованого громадського діяча — хлібороба. Вплив на молодого, жадібного до науки хлопчуна мала теж атмосфера, з якою стрічався Покійний в домі місцевого пароха о. Андрія Пеленського, відомого громадського діяча й кооператора, що став для нього другим батьком.

Готуючись до фахової й громадської праці, обрав Степан Кузик студії права й політичних наук, які закінчив до першої світової війни у Львівському університеті.

Війна, служба в австрійській армії, російська неволя, визвольні змагання виповнили майже десять життя покійного.

* * *

В роках 1924—1925 бачимо Стапана Кузика як невтомного організатора кооперативів і будівничого Повітового Союза Кооперативів у рідній Рогатинщині.

Віданість ідеї кооперації і солідна праця Степана Кузика зробила його ім'я відомим в краю. Кооперативна воля загальних Зборів красних централь скоро покликала його до керівних органів української кооперації. Від 1926 р. стрічасмо покійного спершу як члена Ради і Управи тоді ще, Красового Союзу Ревізійного, а від 1928—1944 р. як члена Ради і члена Президії Ради Центрального Об'єднання української кооперації РСУК на пості віцепрезидента цієї установи.

Від часу організації Центросоюзу / 1924 / — як верховної організації красового значення для найчисленнішого виду західно-української кооперації, а саме виду хліборобських кооперативів для загальногозакупу і збути впродовж 20 років Степан Кузик був членом Надзірної Ради цієї централі, а від 1942 р. її головою. З його досвіду, зібраного в Рогатинщині у виді хліборобських кооперативів користав Центросоюз повністю.

Від 1925—1944 р. віддає він своє знання і свій досвід також на послуги Красовому Споживчому Союзові „Народня Торгівля” — найстаршому кооперативу Галицької волости, основаному 1883 р. — як член Надзірної Ради.

Треба відзначити, що Степан Кузик, член першої кооперативної бригади, був одним із тих, які хоч працювали для села, проте не забували ніколи і про кооперативну організацію міського населення, зокрема коли говоримо про відродження українського третього стану у містах, і надання ім українського характеру. Ця справа була і залишається вихідною і основною для міст нашої Батьківщини.

При цій нагоді треба сказати, що „Народня Торгівля” централі міського типу кооперативів, визнавала завжди однаково важливими всі види кооперації без огляду на те, чи вони працювали для сільського, чи для міського середовища, а навіть при початковім спаді організаційної праці у виді хліборобських кооперативів і матеріальній їх слабості не жаліла ні праці своїх організаторів, ні своїх господарських засобів, ні набутого досвіду на користь хліборобської кооперації. Народня Торгівля вважала, що кооперація є доцільний засіб господарського й культурного відродження українського народу як органічної цілості. В „Н. Т.” панували думки, що український кооперативний рух треба трактувати як органічну цілість, що він — один, хоч і виявляє себе у різних видах.

* * *

Під час німецької окупації Красивий Молочарський Союз „Маслосоюз” покликав Степана Кузика,

тоді головного директора Центробанку, до Надзірної Ради. З цією централею мав він близькі зв'язки від часу, коли „Маслосоюз” відкрив з надбань молочарських кооперативів в 1935 р. „Фонд розбудови молочарства”, що був під спільним керівництвом дирекції Маслосоюзу й Центробанку. Завдяки інвестиційній політиці цих установ удалося наші Районові Молочарні поширити та технічно устаткувати до рівня модерних європейських молочарень, що давали високоякісну продукцію. Українські молочарські вироби, експортувані за кордон, викликали подив і признання з боку чужинців.

У Центробанку Степан Кузик працює поруч з сеньйором української кооперації д-ром Костем Левицьким, засновником Красового Союзу Кредитового / 1898 /. Вони за допомогою РСУК розбудували Центробанк, досі фаховий Союз краєвого значення для кредитових кооперативів в центральну касу української кооперації. Сталося це в 1935 р. Розпочате діло перервала світова війна в 1939 році і советська окупація. Советська влада без законодатників актів, втиснула Центробанк в рамки заснованої у Львові Філії Державного Банку. Те саме вчинила з Українбанками в краю. Припинили теж свою працю Райфайзенки. Усіх тоді було 114 У. Б. і 561 райфайзенок.

Покійний мусів покинути Львів. На примусовій еміграції 1940/41 рр., під час перебування в Krakovі, покійний зреалізував ідею Центральної Каси української кооперації. Діяла вона до кінця 1943 р. для потреб 1000 кооперативів / 1175 кооперативів на 1. 1. 1944 р. На 1. 1. 1940 було в старому Г. Г. тільки 161 кооператив /.

Центральна Каса Української Кооперації розбудована була в рамках Українбанку в Ярославі, маючи свої філії у Krakovі і Любліні для послуг української кооперації, що залишилася в 1939 р. за демаркаційною лінією Сяну і Бугу, і якої мережа зросла всемеро за час від 1940 р. до 1943 р.

Після зміни окупації на західно-українських землях у 1941 р. німецька влада, яка спершу наказала відновити кредитову кооперацію за станом з 1939 року, скоро стала на інших позиціях, а саме, що советська влада скасувала українську кредитову кооперацію, що вона її націоналізувала і тому не можна її відновити. Всі заходи РСУК за наші права на розвиток праці довосінних кредитових кооперативів не увінчалися успіхом.

В результаті прийшлося РСУК разом з новою дирекцією кол. Центробанку наново будувати Центробанк і Українбанки.

Німецька влада на ділі знищила безправно всю довосінну мережу кредитової кооперації, її матеріальний дорібок та дорібок українського щадника. Не могли вони однаке знищити моральних цінностей, які кооперація прищепила українській масі Сперті на цю силу РСУК і дирекція Центробанку з покійним Ст. Кузиком у проводі / Д-р Кость Левицький помер 16. 11. 1941 р. / вирішили будувати кооперативний сектор кредитової кооперації з нового і з . . . нічого. Ця нова будова в роках 1941/42 мала 72 Українбанків і більших кредитових кооперативів. З кінцем 1943 р. мережа кред. кооперації у порівнянні до мережі з 1939 р. становила тільки 1/10 частину, однаке балансова сума новозбудованого Центробанку і кредитових кооперативів перевищила балансову суму з 1. XII-1938 р. майже всемеро, а балансова сума самого Центробанку з кінцем 1943 року у порівнянні до суми з 1939 р. зросла майже вдвічі. Самі власні фонди Центробанку в 1943 р. становили більше як його сума балансова на кінець 1939 р. Мережа українських кредитових кооперативів, хоч яка рідка, внутрішню свою силу перевищила всі минулі досягнення кредитової кооперації Галичини, а зокрема перевищила вона протегований німцями Державний Аграрний Банк.

Досягнення праці кредитової кооперації серед воєнної хуторовини зв'язана навіки з ім'ям покійного Степана Кузика.

Покійний був активним учасником усіх довоєнних українських конгресів кооперації / 1924-1932 / на західно-українських землях як всесторонньо заинтересований кооперативним життям: також брав участь у З'їзді української кооперації в Ярославі 13-14 липня 1940 р., цей з'їзд намітив програму праці української кооперації по лівім березі Сяну й Бугу.

* * *

Коли німецька влада в Krakovі з метою залишити монополь торгівлі для німецької хліборобської станиці ляндвіртафтліхе Центральштедлс не дозволила засновування кооперативної централі, краківський гурт кооператорів разом з покійним Степаном Кузиком вже в першій половині 1940 р. заснував у формі акційної спілки / при 72% а опісля 96% кооперативного капіталу / "Господарську централю для кооперації під відомою фірмою УГАС, членом Надзірної Ради її був покійний до 1944 р. тобто до часу примусової евакуації зі Львова, а опісля Krakova.

Опинившися на другій еміграції, Покійний далі, незважаючи на тяжкий стан здоров'я інтересувався життям української кооперації; на вигнанні був членом Об'єднання Українських Кооператорів при ЦПУЕ.

* * *

Життя покійного — це частина історії українського громадського життя в секторах господарськім — культурнім і політичним.

Ім'я його находимо в анналах „Просвіти”, „Рідної Школи”, „Сільського Господаря”, в анналах по-

літичного життя західної України. Нарід вибрав покійного послом до варшавського сейму / каденції 1928/30 і 1930/35 / з виборчого списку національних демократів / УНДО /. У цій партії займав Покійний, в центральних її органах, визначне місце. В 1936-1939 рр. був він членом дирекції видавничої спілки / Кооператив / „Діло”, а функції дирекції й Надзірної Ради „Діла” виконували завжди визначні національні демократи.

* * *

Своїм характером і своєю працею Степан Кузик заслужив на повне довір'я народу в краю і на чужині. То ж і не диво, що не тільки близкі приятели й товариші праці, але й численна українська громада емігрантів відвезла його в глибокій жалобі на місце спочинку в Берхтесгадені 8 квітня 1947 р. Могилу його вкр или десятки вінків від найближчих приятелів і українських станиць організованого життя: Спочив у підніжжя гори, у захисті божого храму на берхтесгаденському цвинтарі, далеко від Рідної Землі.

Нехай же ця скромна могила тут, на чужині, пригадує нам про обов'язок перенести його тлінні останки, як лише буде до цього можливість, до Львова або Рогатина, де він провів найкращі роки свого життя . . .

А покищо в подяку за його життєві труди, в пошану до його ідей і праці ми, українські кооператори, клонимо низько свої голови, прощаючись із нашим другом і товаришем виправджаючи його в останню дорогу . . .

Інж. Ю. Павликівський

Світовий банк

Централія господарської відбудови світу

Чому Америка поребирас новолі провід над світом? Це питання, на яке різно відповідають, але найчастіше почутсте: Тому що виграла війну; а виграла війну тому, що мала велику касу, тобто багато грошей спертих на золоті".

І в тому криється велика частина правди.

Так знана „Нова Європа”, що згинула на очах своїх творців — Муссоліні і Гітлера — була просто жебраком у порівнянні до США. Ще до війни США зібрали в себе понад 60% усього світового запасу золота, покриваючи свої банкноти 100% золотом, тоді коли Німеччина й Італія могли це зробити лише на 2%, впроваджуючи примусовий курс своєї валюти, яку теоретично опирали на вартості праці інших матеріальних добрах.

По війні запаси золота в США ще збільшилися, в той час як Європа з останньої війни вийшла зовсім оголена, втративши не лише рештки запасів золота, але й велику частину промислових капиталів, в наслідок знищення індустрії, торгівлі та взагалі цілого господарства. Коли ж тепер приходиться європейським державам розпочинати господарську відбудову своїх країв, свого промислу, торгівлі і взагалі господарства, то вони на це немають ніяких засобів. За паперові гроші одна держава не може нічого набути в другої, тим паче, що довір'я до паперових грошей, без покриття в золоті, захищати, і навіть у багатьох державах привело до девальвації та інфляції. Тільки американський долар витримав війну без ніяких хитань, дарма що воєнні витрати США виносили понад 350 мільярдів. Не дивно, що всі європейські держави звертаються до США за позичками, щоб якось зрушити процес господарське життя, яке майже всюди замерло.

І США позичають гроши, бо в цьому мають свій інтерес, але не кожна держава може добитися таї позики бо це вже залежить від політики . . . США. Це єдина держава в світі, що може фінансувати відбудову світового господарства. Не дивно, що з ініціативи США для відбудови світового

господарства й урегулювання грошових справ повстав також і перший світовий банк в Америці.

Перші організаційні кроки пороблено в 1944 році в Бретон Вуд ще перед закінченням війни. В організації банку спершу взяло участь 44 держави. Умову про заснування світового банку перші ратифікували 19 липня 1945 р. США, як одна з перших держав, що вкладає найбільшу суму основного капіталу. Банк цей розпадається на два окремі Інститути: Стабільний Валютовий фонд і Інтернаціональний Банк для відбудови світового господарства. Обидва ці, зовсім самостійні, інститути можуть успішно діяти лише тоді, коли в світовому господарстві буде принята якась одна міжнародня господарсько-фінансова система.

Валютовий-фонд має давати коротко — або довго-реченеві позики, а банк має бути посередником у розміщенні тих позик. Головне завдання Банку, якнайскорше довести господарства всіх країв, знищених останньою війною до передвоєнного стану. Позики будуть даватися тільки після дуже докладного обслідування заінтересованих держав окремою комісією.

На основі умови, підписаної в Бретон-Вуд основний капітал Банку повинен бути в десять мільярдів доларів, поділений на 100.000 частин / паїв / по 100.000 доларів.

Головними державами — пайщиками були намічені: США з 3.175 мільярдів дол.; Англія — 1,300 мільярдів дол.; ССРС — 1,2 мільярдів; Китай — 600 міл.; Франція — 450 міл.; Індія — 400 міл.; Канада — 325 міл. і. т. д. Основний капітал у розмірі 20% має бути вплачений упродовж 65 днів після початку діяльності Банку, з того 2% мусять бути вплачено золотом, або доларями, — 18% можуть бути сплачені на виплату. Решта основного капіталу, тобто 80%, покищо не треба вплачувати, хіба що цього будуть вимагати гарантії на видані позики. Загально сума позик не може переступити суму основного капіталу. Термін виданої позики

не може бути довший, чим 10 років. Відсотки від виданих позик визначає банк сам у розмірі 1-1,5%. Позику може одержати кожна держава — член Банку, або підприємство, що діє на території держави — члена Банку.

Нових членів до Банку прийматимуть на основі окремого правилника, що його мають опрацювати. Кожний член Банку мусить бути членом валютного фонду. Вийти з Банку може кожний член, подавши окрему письмову заяву. Проте за вибулим членом відповідальність залишається аж до того часу, поки всі позики, видані перед його виходом, не будуть повернені.

Керівними органами Банку є загальні збори представників держав, Адміністраційна Рада, як надрядний орган Банку, в якій кожна держава має свого заступника і Директоріят / Дирекція /, в складі 12 директорів, які є справжніми керманичами Банку. 5 головних держав мають постійних членів дирекції, а 7 директорів вибирають інші держави, пропорційно до вкладеного капіталу.

Досі угоду про заснування світового Банку ратифікувало 42 держави, що представляють собою 8 мільярдів основного капіталу, або 1,6 мільярдів оборотових фондів / 20% /.

Цей Світовий Банк не може конкурувати з приватними банками. Його завдання — кредитувати такі господарські операції, які не під силу приватним банкам, або яких приватні банки, не бажаючи ризикувати, відмовляються кредитувати.

Розгорнення діяльності і успіхи праці Світового Банку, як заявив його перший президент Е. Меер, залежатимуть від добору директорів і персоналу Банку, що мають складатися з різних національностей. Не зважаючи на перешкоди і труднощі, не так матеріального, як більш політичного характеру, Світовий Банк остаточно розпочав спою

діяльність. Першу й мабуть найбільшу позику вирішою дати Англії. ССРР відмовився ратифікувати угоду про заснування цього банку і досі ще не є членом цього банку.

В кінці грудня 1946 р. пішов до димісії перший президент Світового Банку п. Е. Меср, це було причиною першої кризи в цій установі. Всі держави, члени Банку, змагалися за це місце головного президента, яке, однаке по довгих дебатах вирішено дати американцеві. Тут варто зазначити, що платня президента Світового Банку поки що визначена в сумі 30.000 доларів річно.

На закінчення нашої інформації треба сказати і про місце осідку Світового Банку, яке теж було темою довших спорів. Остаточно вирішено, що головна Управа Світового Банку приміститься в новозбудованому будинку в Вашингтоні.

Досі до секретаріату Світового Банку надійшло багато прохань про видачу позики, а саме від: Чіле, Данії, Франції, Польщі, Чехо-Словаччини, Мексико та інших. Деякі держави вже одержали позики.

Однаке власні фонди Банку недостатні, щоб задоволити всіх. Кредитоздатність Банку в останній час, за словами нового президента Банку Джона Mc-Клоя, становить всього 3.175 мільярди амер. доларів. Може ще Канада вплатити свій пай 325 міл. доларів. Ні одна держава, за винятком США, не виявила досі бажання змінити фонди Банку приватним капіталом. Тому Банк мусить сам шукати фондів приватним шляхом, але це знову кладе на Банк обов'язок шукати таких боржників які приймуть всі застереження Банку і одержані позики витратять справді на господарські цілі.

Чи світовий Банк стане справжньою централею господарської відбудови світу — це покаже нам найближча його діяльність.

ЕКОНОМІСТ

Третій кооперативний з'їзд у Мюнхені

26 липня ц. р. в приміщенні кооп. „КОС” в Мюнхені відбувся третій з'їзд представників українських кооперативів із західних зон Німеччини. На з'їзд прибуло 75 делегатів від 26 кооперативів / на 30 існуючих / серед них два делегати від одного кооперативу з англійської зони. Ініціатором і організатором з'їзу був „Центросоюз” — українська кооперативна централья на еміграції.

З'їзд відкрив голова Надзвірної Ради „Центросоюзу” дир. А. Мудрик, з'ясовуючи потребу такого з'їзду, зокрема відзначив потребу реорганізації „Центросоюзу” відповідно до вимог діючих законів і до потреб самого життя. Маємо кооперативи, засновані на німецьких статутах і зареєстровані в нім. судах / „КОС”, „Лябор” і „Жіноча Праця” в Мюнхені /, але маємо тaborові кооперативи, що діють на різних статутах і які здебільша правно ще не оформлені. Треба остаточно завести лад і порядок в наші кооперативні мережі. Це потрібно ще і з тієї причини, що багато наших скипальців не зможе вийти з Німеччини на роботи до інших країн, бо не всі до цього надаються своїми „м'язами” і віком. Для тих людей наші кооперативи повинні підготувати варстати праці, щоб запевнити їм кусок хліба тут, у Німеччині. З цією метою мусимо прискорити правне оформлення наших кооперативів на еміграції та оформити для них ідейну та кооперативну централю, якою повинен стати „Центросоюз”.

Під кінець свого слова дир. А. Мудрик згадує про смерть бл. п. Степана Кузика, якого пам'ять присутні вшанували однохвилинною мовчанкою.

Потім обрано Презилю З'їзду і розпочато наради.

Наради розпочалися короткою промовою. кол. голови Ради РСУК інж. Ю. Павликівського. Цей з'їзд і ці перші наші кооперативні праці на еміграції, — говорить промовець — можемо порівняти до перших початків нашої кооперативної праці в краю 40 років тому. Українські кооператори на еміграції не сміють посоромитися своєю роботою перед своїми попередниками в краю і вести кооперативну роботу, навіть серед несприятливих обставин еміграції, на старих випробуваних кооперативних засадах. В основу своєї роботи треба поставити християнську етику та ідею братньої самодопомоги. Для керування кооперативною роботою мусимо збудувати ідейний кооперативний центр і його правно оформити. Сьогодні з'їзд має внести в цій справі свої рішення. Бажаючи успіхів у цій праці промовець закінчив промову.

Основний звіт з праці „Центросоюзу” і кооперативів склав дир. Кузів. „Центросоюз” об'єднує тепер 30 кооперативів / 1 в англ. зоні /, з них 7 заснованих у 1945 р., 17-1946 р., а 6 — в 1947 р. Кооперативи об'єднують близько 10000 членів. У роботі на місцях відчувається часті брак фахових людей. Багато старих фахових кооператорів стоять ще чомусь остояні. Крім цього багато тaborових

управ займає до кооперативів нічим не виправдане негативне становище, хоч ті самі кооперативи вносять до тaborovих кас мабуть найбільші суми, т. зв. „тaborових податків”.

Також не всі місцеві уряди УНРРА ставились прихильно до кооперативів. Кооперативи ведуть різні ремісничі варстти, які також ведуть ще й тaborові управи та УНРРА, але кооперативні варстти працюють назагал краще.

Цифровий звіт показує зрист оборотів, порівнюючи з м. р. на 52%. Дуже боляче відчувається брак власної товарової гуртівні. Загально треба визнати, що кооперативи спричинилися не лише до зниження цін, але побороли в тaborах т. зв. „дурійку” цін, і стали поволі стабілізувати ціни на більшість артикулів щоденого вжитку.

У кооперативах і кооперативних варстатах працює тепер 522 осіб. За 1946 рік частина кооператив (звіт за 15 кооператив) виплатили на суспільно-громадські цілі понад 500.000 нім. марок, головно на різні курси, школи, суспільну опіку тощо — усі кооперативи вилатили багаго більше.

Кооперативи не наладили ще задовільно своїх зв'язків із своєю централею, це треба зробити негайно, бо без ідейного скоординованого проводу і найкращі кооперативи можуть зйті на манівці. А того треба остерігатися. Кооперативи мають бути прикладом організованої праці для інших клітин нашого громадського життя.

На найближчий час кооперативи повинні поставити собі за завдання:

- 1) упорядкувати свої статути, членські заяви, стягнути заявліні пай і оформити себе правно;
- 2) завести одну систему книжоведення — рекомендується американську систему;
- 3) притягнути до праці найкращих кооперативних фахівців, що живуть на терені діяльності кооперативи;
- 4) устійнити тарифу платень для своїх працівників;
- 5) перебрати всі виробничі варстти в кооперативне завідування, по тих тaborах, де нема таких варсттів, створити нові на кооперативних принципах;
- 6) Улаштувати різні фахові курси в порозмінні з ЦПГУЕ і за планом УТГІ, головно з ділянки ремесла та техніки;
- 7) розбудувати кооперативні підприємства, щоб якнайбільше людей охопити працею;
- 8) знизити калькуляцію товарів, продаваних у кооперативах, до ринкових німецьких цін;
- 9) зайву готівку зосереджувати в своїй кооперативній гуртівні;
- 10) установити тісну співпрацю з переселенськими та тaborовими управами і допомагати в творенні кооперативних переселенських громад;

- 11) розбудувати кооперативний видавничий фонд і фонд допомоги для тих кооператорів, і сиріт по кооператорах, що потребують її;
- 12) реорганізувати кооперативну мережу за вказівками Центросоюзу.

По звіті дирекції голова Надз. Ради Центросоюзу прочитав проект реорганізації Ц. С. Над звітами і проектами реорганізації відбулася довша змістова дискусія, в якій узяло участь багато делегатів.

Майже всі схвалювали діяльність „Центросоюзу” та погоджувалися з основними пропозиціями, щодо реорганізації Центросоюзу, вносячи незначні доповнення. Багато цікавого матеріалу подавали кооператори із своєї праці на місцях, що значно допоможе Центросоюзові в його майбутній праці.

У дискусії над потребою централізації датків на суспільні цілі, щоб задержати „гіерархію” датків, уяв слово проф. др. Кузеля, вітаючи з'їзд від КОДУС-а й одночасно дякував за підтримку студентів. КОДУС досі видав 569 стипендій на 300.000 нім. марок.

Представник англійської зони висловив побажання свого кооперативу та подав деякі дані про можливості кооперативної праці в цій зоні.

Окреме місце в дискусії присвячено справі реорганізації кооперативної мережі. Остаточно вирішено, що кооперативи мають запропонувати проект реорганізації кооперативної мережі, обговоривши заздалегідь цю справу на спільніх засіданнях надзвірних рад і управ і прийти з конкретними пропозиціями на загальні збори „Центросоюзу”, на яких мають цю проблему вирішити вже остаточно. Ініціативу в цій справі з'їзд ухвалює й підтримує.

Після відповідів Дирекції на зауваження, поставлені в дискусії, голова Президії З'їзду реа сумує цілий перебіг нарад і робить відповідні висновки зокрема — З'їзд одноголосно схвалює цілу низку резолюцій, які будуть окремо вислані кооперативам до виконання.

Окремою резолюцією ухвалено висловити привітання Редакції „Господарсько-Кооперативне Життя” та зобов'язати кооперативи поширювати „Г.К. Ж.” серед своїх членів за посередництвом „Об'єднання Українських Кооператорів”.

Наради З'їзду відбувалися цілий день, до пізнього вечора, вичерпуючи всі важливі питання, поставлені на порядку дня. Продовження і завершення нарад відбудеться при кінці серпня ц. р. на перших звичайних Загальних Зборах „Центросоюзу”.

Українська кооперація на еміграції цим розпочала новий етап відповідальної громадсько — господарської роботи, а саме етап організації розбудови і закріплення кооперативної форми серед широких мас нашої еміграції в Німеччині.

Кооператор

Кооперативна хроніка

Обіжники „Центросоюзу”

„Центросоюз” — українська кооперативна централія на еміграції — видав досі до кооперативів чотири обіжники, в яких розглядає поточні кооперативні справи та дає низку доручень для низових кооперативів. Члени кооперативних управ і. надз. рад обов'язані докладно прочитати ці обіжники і внести на своїх засіданнях відповідні постанови.

Місячне замовлення на товари

Кожний кооператив обов'язаний був надіслати до „Центросоюзу” приблизне місячне замовлення на товари, якими кооператив торгую, подаючи при тому кількість поодиноких товарів і ціни. Ще не всі кооперативи цей обов'язок виконали.

Масове членство в кооперативах

Досі не всі кооперативи перевели акцію масового втягнення членів до кооперативів. Цю акцію треба перевести в місяці серпні.

Упорядкуйте виробничі варстата по таборах.

„Центросоюз” хоче упорядкувати виробничі варстата по наших таборах. З цією метою просить він кооперативи надіслати йому такі дані:

1) список варстата — виробничих підприємств, які є власністю кооперативів;

2) список варстата і підприємств, що належать до тaborових управ;

3) список варстата, що с під управою УНРРА або IPO;

4) кількість працівників у згаданих варстатах, рід улаштування, машини тощо;

5) копії умов кооперативів або тaborових управ з артілями чи іншими підприємствами;

6) копії правильників артілів і цінники робіт і т. п.

Допомоговий кооперативний фонд

Кооперативи з балансових прибутків повинні творити допомогові фонди для кооператорів потрібуючих допомоги, а також для вдів та сиріт по кооператорах на місцях. Крім того, окремі суми пересилати на адресу кооп. „Кос” для „Об'єднання Українських Кооператорів” на рахунок центрального „Допомогового кооперативного фонду”.

Не забуваймо, що кооперація — це перш за все самодопомога.

Перші ревізії у кооперативах.

„Центросоюз” упорядкував уже організаційно-ревізорську працю по кооперативах. Інструктори-ревізори вже перевели господарську перевірку в кількох тaborових кооперативах. Це знову крок вперед у нашій кооперативній праці на еміграції.

ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ КООПЕРАТИВУ „КОС”

2 серпня ц. р. відбулися II. звичайні загальні Збори кооперативного Об'єднання Споживачів КОС у Мюнхені.

Збори відкриє і провадив голова Надз. Ради інж. Ю. Павликівський. До Президії Зборів обрано, крім того, генерала Капустянського, проф. Олійниченка і м-ра Конюха.

Звіти Дирекції Надз. Ради і Баварського Ревізійного Союзу з переведеної ревізії, збори приняли без дискусій.

Балансову надвишку в сумі 5.058.40 нім. марок приєдлено в цілості до запасного фонду / впродовж року кооператив виплатив на суспільно — Громадські цілі 50.749 нім. марок /.

По додаткових виборах чотирьох членів Надз. Ради, і означені межі та активного і пасивного кредиту та зміні одного параграфу статуту, голова зборів юанцевим словом замкнув збори.

Про діяльність кооперативи напишемо окремо.

КООПЕРАТОРИ! ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНЫ ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ КООПЕРАТОРІВ.

ГАРНИЙ ПРИКЛАД КООПЕРАТИВУ „САМОПОМІЧ” в АВГСБУРЗІ

Управа кооперативу „Самопоміч” у таборі Сомме-Казерне в Авгсбурзі вирішила передплатити в „Об'єднанні Українських Кооператорів 200 примірників „Господарсько - Кооперативного Життя” для своїх членів.

Це перша кооператива, що стала масовим передплатником нашого кооперативного журналу.

Гадаємо, що й інші кооперативи підуть за прикладом кооперативи „Самопоміч”, підтримуючи в той спосіб одинокий кооперативно — господарський орган, що його зайняло „Об'єднання Українських Кооператорів” на еміграції.

Загальні Збори кооп. „Студ. Самопоміч”

15 липня ц. р. відбулися перші звичайні загальні Збори кооп. „Студентська Самопоміч” в Мюнхені.. Кооператив заснований 11. 2. 1947 р. при Українській Економічній Високій Школі для видання підручників.

Після складання звітів і короткої дискусії затверджено баланс кооперативу і нову Надз. Раду,

Кооператив нараховує 59 членів і працює задовільно.

❖ Громада — великий чоловік.

❖ Самому й у раю нудно.

Організація і праця

Управа кооперативу при праці

Видавничий відділ і бібліотека

Шевська робітня верхів

Обійтіте ж, брати мої
Найменшого брата, —
Нехай мати усміхнеться,
Заплакана мати!

Т. Шевченко

Життя не допускає порожнечі навіть у невідрадних обставинах еміграції. Воно скеровує всі творчі сили навіть емігрованого суспільства спочатку до імпровізації, а далі до плянової праці на всіх відтинках суспільної роботи для задоволення матеріальних і духових потреб громадянства. Як у зруйнованому мурашникові спостерігається спершу хаотичне бігання мурашок, яке де-далі набирає образу плянового порядкування зруйнованого гнізда, так і в зрушеній з нормального життя еміграції бачимо спочатку хаос, потім імпровізацію, а в кінці плянову роботу над опануванням ситуації.

Частина українського народу переживає другу еміграцію, викликану діями другої світової війни. В першій еміграції в 1939—41 рр. дійшло наше емігроване суспільство скоріше до рівноваги, бо могло воно ще опертися на природній підставі західної укр. національної території, тобто на частині рідної землі Лемківщини і Холмщини. Другу хвилю нашої еміграції викинула війна вже на захід, на чужу нам територію, заселену німецьким народом. Тут упорядкування нашого життя йде трудніше і то тим трудніше, що місце нашого постійного перебування ще не вирішено. Однак, хоч ми ще й не знаємо, де прийдеться нам жити, життя вимагає від нас активності в улаштуванні нас хоч би й провізорично, примінюючись до тимчасового оточення.

Такими думками керувалися ініціатори перших наших кооперативних організацій, що повстали в Мюнхені літом 1945 р. Після мілітарної поразки Німеччини панував хаос. Ще більший хаос панував серед нас, викинених з рідної землі скитальців, бо ніхто з нас часто навіть не зінав, де йому прийдеться заночувати. В той час в перші дні червня 1945 р. при Укр. Комітеті в Мюнхені, на Розенгаймер штр. 46 а покликано до життя при господарському рефераті Комітету Комісію для розвитку торгівлі, ремесла й промислу. Її завдання було дорадити й допомогти нашим купцям, ремісникам і промисловцям, що мали фахове знання і капітал, організувати власне підприємство. Вже перші ходи до американського військового командування з'ясували нам, що наші підприємства не будуть жадними упривілейованими творами навіть в переможений Німеччині, але вони мусять коритися діючим німецьким законам і контролі німецьких урядових чинників. На це ми дістали документ від Головної кватири військового правління 30. 6. 1945. Ходи до німецьких урядових чинників з'ясували нам, що вони не підуть на видачу дозволу десяткам купецьких, ремісничих чи промислових підприємств, але готові допустити до життя кооперативну організацію що давала б можливість нашим фаховим силам знайти працю, а укр. емігрантам задоволити потребу дня. Дійсність показала отже, що найжиттєвішою формою в складній і трудній ситуації с кооперативна форма підприємства і на цю форму вказали нам німецькі навіть не кооперативні, урядові чинники. В готованні нашої самодопомоги в кооперативній формі пішов нам назустріч Баварський Союз Кооперативів Шульце-Деліч в Мюнхені, який виявив максимум доброї волі й кооперативної солідарності, щоєднає всі народи.

Такий був початок трьох українських мюнхенських кооперативів „Лябор“, „Кос“ і „Жіноча праця“.

Мабуть такий і порядок життя, що як першим засновано кооператив „Лябор” (повна фірма: Об'єднання

КООПЕРАТИВУ «ЛЯБОР»

праці для Ремесла і Промислу „Лябор, зареєстр. кооп. з обм. порукою в Мюнхені на Загальних Зборах 17. 8. 1945) так і першим попадає насторінки Г.К.Ж. (кооперативного органу).

Не судилося йому бути першим в матеріально — обробочих операціях з — посеред трьох зареєстрованих мюнхенських кооперативів, бо перше місце зайнів торгівельний кооператив „Кос”, але і в цьому є вислів наших еміграційних обставин, що куди краще можна сьогодні зорганізувати торгівлю і мати більші обороти, ніж організувати працю, якої вартість обезцінена так німецькою, як і нашою, здебільша таборовою дійсністю. А все ж таки і на полі організації варстатів праці „Лябор” має успіхи так під правним, як і матеріальним оглядом, що з признанням підкреслює поревізійне письмо Баварського Союзу Кооперативів 17. 6. 1947.

Кооп. „Лябор” має тепер 12 концесій на ведення підприємств і варстатів, з них:

8 концесій на ведення складного будівельного підприємства,

1 концесію на ведення кравецької майстерні

1 концесію на ведення шевської майстерні

1 концесію на ведення голярні

1 концесію на ведення хемічно-косметичної майстерні. Одержані досі 12 концесій дають можливість нашим ремісникам, навіть підприємцям, зорганізувати при Кооп. „Лябор” майже всі види виробництва, до яких у нас є хист або досвід. Правне оформлення віддавництва ще остаточно не вирішено.

Всі 12 концесій використані відповідно до числа фахових робітників, що до праці зголошується. Насувається питання, як зареагувало наше суспільство на цю можливість організувати свою працю в кооперативний спосіб? Треба ствердити на підставі дволітнього досвіду, що захисту на життя і працю шукали в кооп. „Лябор” головно ті люди, що не хотіли шукати, чи не могли знайти його в таборах УНРРА. Якраз ті, що спізнилися до таборів, як також ті, що їх „вискриніговано” з таборів, шукали праці, і дозволу на перебування через кооп. „Лябор”. Саме ті шукали опіки в кооперативі, що не могли її знайти в таборах або її там втратили. І в цьому відограє кооперативна організація дуже важливу роль. А відограс вона в майбутньому ще важливішу, коли пересортують до бельгійських чи французьких копалень молодих і сильних, а залишаться старі й слабі, що не вічно ж у таборах зможуть жити. Немає сумніву, що кооперативна організація праці, мала б далеко кращі успіхи, коли б наша еміграція не йшла по лінії найменшого опору шукати захисту в таборах УНРРА, а хотіла б стати на власні ноги власною працею. Цього можна було сподіватися від молодих і енергійних людей, яких „начислює” наша еміграція високий відсоток. Як далеко була зайшла „таборова” негативність до проявів організування самостійних кооперативних варстатів праці, що це свідчить класичний приклад ставлення до кооперативу великого табору в Карльсфельді під Мюнхеном, що начисляв 4200 душ. Зорганізування цього табору припало на один час з організуванням кооп. „Лябор” і її варстатів праці тобто на осінь 1945 р. Зорганізування „ляборових” варстатів праці в карльсфельдському чисто українському таборі сильно скріпило б кооп. „Лябор” в початках її роботи, і тому управа Кооперативу докладала всіх зусиль, щоб в цім таборі відкрити свою філію з усі-

Шевці при праці

Кооперативна голярня

Відділ точкої механіки

Кожний думай, що на тобі
Міліонів стан стойть,
Що за долю міліонів
Мусини дати ти отвіт!

І. Франко.

ма варстатаами, які були б потрібні для задоволення щоденних потреб мешканців табору. Всупереч всім сподіванням ці старання Управи кооперативу зустріли рішучий опір таборової управи, а в першу чергу опір її господарського референта. Не помогли численні конференції і наради, відбути в цій спаді при співчасті заинтересованих сторін і кооператорів, що мешкали в таборі. Кооперативу до табору не допущено, бо така була воля господарського референта, що дивився тільки на таборову сучасність, а нехтував майбутністю, яка мусить прийти, коли скінчиться табори.

Плинність емігрантського середовища, в якому люди не звязані із стадим місцем осідку, як-це було в краю,

Кравецька робітня

вплинули теж в значній мірі на персональну плинність працівників кооп. „Лябор. Цим треба пояснити, що з працюючими при пересічній їх кількості 70—80 осіб, відішло з праці протягом неповних двох літ 116 осіб. Причини відходу працівників були різні: одні відходили разом із перенесеними таборами, або в зв'язку з від'їздом до Бельгії. Були випадки, що декого віддалила Управа кооперативу за недисциплінованість у праці. А були теж випадки, що робітник вступав на працю, щоб оформитись за допомогою кооперативу на право життя і харчування в Мюнхені, а коли це доволі трудне питання розв'язав, відходив на іншу працю. Але і в цих випадках не жаль було Управі трудів, бо оформлення нашого скітальця на життя в Мюнхені — це теж успіх і теж громадська праця.

На 30. 6. 1947 р. начисляє Кооператив 88 працівників у таких відділах:

1. будівельно-інженерським	17 осіб
2. видавничим	11 осіб
3. шевським	18 осіб
4. кравецьким	7 осіб
5. голярським	8 осіб
6. годинникарським	3 осіб
7. хем.-косметичним	5 осіб
8. транспортовим	3 осіб
9. мистецьким	5 осіб
10. в управі і канцелярії	11 осіб

Досягнення в продукції кооперативних варстатаїв і підприємств в 1946/47 р. ілюструють деякі цифри, напр. Будівельний відділ, що працював досі виключно на задоволення власних потреб укр. еміграції, відремонтував, не враховуючи дрібніших робіт, 165 житлових кімнат для українських громадян і українських установ. Цим кооп. „Лябор“ дав велику поміч нашому громадянству, бо ремонт був переведений в зруйнованих будинках. У відремонтованих приміщеннях уможливлено нашим людям життя і працю. Вартість виконаних робіт становила 40.000 НМ, числячи їх за нормальними, передвоєнними цінами. Брак будівельних матеріалів не дозволив будівельному відділові розгорнути більшої праці, хоча до цього були виконавчі сили і час.

Видавничий відділ провадить бібліотеку, видавання і продаж книжок. Бібліотека має 2,200 книжок, з яких користало 281 сталіх абонентів, а крім цього коло 600 відвідувачів користалось бібліотекою і журналами в читальні видавництва. Бібліотека поповнюється найновішими виданнями, а крім того старими, що їх принарадко продають емігранти. Видавничий відділ закупив 3.979 книжок на суму 24.582, нм, а продав 2.979 книжок на суму 17.331.— Нм. Власні наклади становили 7.700 примірників в коштах накладу 22.100.— Нм.

Шевський варстат виробив 345 пар нового взуття, заготовив 702 нових верхів до взуття і направив 1365 пар старого взуття.

Кравецький варстат пошив 210 нових убрань, 40 плащів, 5 жіночих костюмів, перевів 15 направок.

В двох кооперативних голярнях остижено й поголено 22500 головоків.

В годинникарському варстаті направлено 318 годинників.

В хемично-косметичному відділі випродуковано 17 тонн плинного мила. Його продукція спроможність була куди більша, але брак сирівців, в першу чергу товщів, не дозволив піднести продукцію.

В заробітні платні, що завжди була в законних межах, виплатив Кооператив усім працівникам протягом 1946/47 року 125.000.— нм, а всіх оборотів було кругло на 200.000 РМ.

Першу стадію організування Кооп. „Лябор“ завершено щойно 25. 6. 1947 р. актом і зареєстрування в суді. Майже два роки від заснування / 17. 8. 1945 р. / до зареєстрування / 25. 6. 1947. / діяв Кооператив через відсутність реєстрового суду в 1945/46 рр. як артиль праці / „льозе Ароантсемайншафт“ / на неоформлені відповідальність її членів, як спільніків артиль. З моментом початку діяльності реєстрового суду 1. 12. 1946 сталася актуальною реєстрація Кооперативу, але до ції переведення вимагається зараз ліцензія баварського Уряду та згоди міністерства для справ господарства. Надання ліцензії і згоди Кооп. „Лябор“ ускладнювалося, яко чужинецький кооперативні організації ще і тим, що вимагало вище додаткової згоди мін. внутрішніх справ і державного секретаря для справ інженерів. Заходи в справі одержання згоди від всіх цих державних чинників тривали 6 місяців і завершилися позитивно ліцензією уряду для гор. Баварії з 28. 5. 1947, згодою баварського Мін. для господарства з 4. 6. 1947 на реєстрацію, а вкінці самим зареєструванням 25. 6. 1947. Слід підкреслити, що при доорганізованому наставленню найвищих німецьких чинників до справи було теж строго і всечінне дослідження доцільності всіх трьох українських кооперативів у Мюнхені / „Лябор“, „Босу“ і „Лінчоно Праці“ /, а заразом видача нам доручень, що дальнєше наше поширення кооперативних станиць і варстатаів повинно відбуватися у формі філій трьох ліцензованих і зареєстрованих кооперативів. З 20. 6. 1947 розпочалася отже для кооперативу друга стадія організації, а саме стадія організації філіальної розбудови по всіх осередках, де живе українська еміграція в ольших скupченнях. Управа кооперативу здає собі вповні справу з тих величезних труднощів, що стоять перед нею в реалізації цієї другої організаційної стадії, але переконана, що так як і віра в доцільність стремінн

Працівники шевського варстата

завершилася позитивним результатом в першій стадії, хоча не всі в це вірили, то так само дастися перевести і дальшу розбудову кооперативної мережі, якщо роботу кооператорів буде проводити віра в слухність їх замірів і впертість в стремінні. Бо нема труднощів, щоб не можна було їх побороти спільним зусиллям. Трілітні злидні скітальщини, довголітні наші сподівання на чудо заокеанської помочі повинні були вже кожного з нас навчити, що найкраще поможеш собі зорганізуванням власної праці. Найкраща форма організації — кооперативна самодопомога, бо вона дає можливість утриматися на поверхні і найслабшому.

Іван Фостаковський

Професійні спілки та їх завдання

З приводу з'їзду українських професійних спілок

2—3 травня 1947 р. в Авгсбурзі, заходом Відділу Організації Праці ЦПУЕ, відбувся з'їзд представників українських професійних спілок в Німеччині, на якому були заступлені 7 центральних, 19 обласних і 2 місцеві спілки — разом 54 делегати.

З'їзд відкрив керівник Відділу організації Праці й господарства ЦПУЕ інж. В. Потішко, вітаючи з'їзд від імені ЦПУЕ та виголосив доповідь про „Завдання професійних організацій на еміграції”. По доповіді делегати з місць склали інформації про: а) побудову своїх організацій, б) стан організацій і в) результати праці.

Після цього відбулася довша, жива й досить цікава дискусія, в якій брали участь майже всі делегати, зокрема від центральних професійних спілок.

У дискусії дуже чітко підкреслено потребу прийняття в основу нашого професійного руху англійську систему організації професійних спілок, тобто організації за фахом. Далі підкреслено, що український професійний рух мусить бути загально-національний далекий від всякої політичної гризни з метою національного, морального й матеріального збереження нашої еміграції, зокрема на грунті чужої економіки.

Початки нашого професійного руху на еміграції ще досить слабі. Перші спроби організації професійних централь з гори не дали сподіваних успіхів; організація від низових клітин ще теж не завершена. Треба знайти якусь спільну форму для всіх професійних спілок.

Цю проблему дуже широко дискутовано по рефераті п. з. „Побудова системи українських професійних організацій в Німеччині та пов'язання її з системою ЦПУЕ”.

Остаточно схвалено перебудувати центральні професійні спілки на 2 і 3—ступневі організації, які об'єднаються в одному Центральному Об'єднанні українських професійних спілок у Німеччині.

Для опрацювання статуту й готовування організаційних загальних зборів вибрано окрім 10-ти членну статутарно-ініціативну Комісію, яка повинна не пізніше як через 3 місяці скликати організаційні загальні збори названої Централі.

Справа нашого профспілкового руху — це справа великої важливості. Перші початки зроблені, треба лише започатковану роботу поширити й поглибити.

З приводу цього хочемо коротко з'ясувати суть соціальної проблеми взагалі та подати нарис розвитку цієї важливої проблеми в інших країнах світу.

Соціальна політика та її завдання

Професійні спілки чи Союзи — це складова частина так званої соціальної політики, яка становить дуже важливий сектор державної політики кожної держави, зокрема в останні часи, яка має завдання забезпечити матеріальне й духовне існування людини і охоронити її від шкідливих зазіхань інших людей, зокрема охоронити працю людини від визиску. Соціальна політика — це не тільки справа держави та різних чинників публічного права, це справа також організації громадського самоврядування та різних фахових організацій.

Поняття соціальної політики нове. Не можна говорити про якунебудь соціальну політику в старих часах, хоч масно вже перші згадки про неї в законах Мойсея, що закликав свій народ поводитися благородно з невільниками, а зокрема

заборонив убивати рабів. Тільки християнство внесло революційну зміну поглядів на цю справу, проголошуячи засаду рівності людей перед Богом та любові до близького. Проблеми ці дають привід до написання дуже цінних соціальних енциклік: „Рерум новарум” — папи Льва XIII і „Квадрагезимо анно” — папи Пія XI.

Середні віки не знаходять ще розв'язки соціальних питань. Щойно новітні часи, коли докінчується завершення організації модернізмів держав, ставлять руба і це питання.

Ще 1800 р. в Англії видано закон, що передбачав тяжкі кари тюрою за участь робітників у нарадах або зібраннях, що мали на мсті підвищення заробітних платень, або поліпшення умов праці. Закон цей скасовано 1824 р., але тільки 1871 р. усунено всі обмеження, й робітничі організації здобули право коаліції, а щойно закон з 1913 р. дозволив професійним об'єднанням робітників займатися не лише професійними, але й іншими справами, напр., політичними.

На прикладі Англії, країни найбільш під тим оглядом поступової, бачимо як важко було робітникам і взагалі цілому світові праці боронитися від визиску другою людиною. У Франції професійні спілки були допущені тільки 1867 р., в Німеччині 1869 р., в Австрії 1870 р., а в Росії аж по революції 1905 р.

На українських землях соціальні проблеми розвивались в рамках московського, австрійського і польського законодавства, не згадуючи про короткий період самостійності України, бо це вже окрема тема.

Система професійних спілок

Професійні спілки робітників як фахові організації можуть бути побудовані на таких засадах:

1. Вони можуть об'єднувати працівників одного звання, напр. інженерів-будівельників, столярів, шоферів, учителів, молочарів тощо, що охоплюють звичайно всіх робітників даної галузі на терені краю, держави, чи в нашому прикладі, цілій української еміграції.

2. Вони можуть об'єднувати робітників різнопорядного звання, що працюють на терені одного підприємства, а ці об'єднуються в повітові, окружні, краєві союзи.

3. Вони можуть об'єднувати кілька груп різних звань, що творять певну галузь господарського життя, напр. ремісники, важка промисловість, сільське господарство і т. п.

Перший тип організації спілок — це англійський тип, який в практиці показався найкращим. Другий тип — це американська форма організації. Третій тип, австрійський — найслабший. Для нашого життя, на нашу думку, найкраще надався б перший англійський тип.

Завдання професійних спілок

Завдання фахівців організацій, тобто наших професійних спілок є — гуртувати всіх тих, що працюють або можуть працювати в певній промисловості, виробничій або іншій фаховій галузі та дбати про охорону умов праці, а також про духовно-моральний, суто-фаховий і загально життєвий рівень своїх членів, даючи одночасно допомогу на час безробіття. Крім цього наші професійні спілки, зокрема їх проводи, повинні вже заздалегідь простудіювати соціальне законодавство США, Канади, Аргентини та інших американських і європейських держав, до яких може бути спрямована наша еміграція, та подати докладні вказівки своїм членам до яких професійних союзів вони мали б

там, на випадок виїзду, вступити. Це важливо тому, що майже у всіх державах за винятком Англії, професійні союзи мають часто характер релігійний або чисто політичний (різних партій). Найкращі, мабуть для нас найпевніші — це професійні спілки з християнським світоглядом, бо тоді з певністю, що наші люди не попадуть посередно в „опіку“ наших „опікунів“, які з причинами нашого вигнання.

В США діють дві великих професійні спілки, а саме: „American Federation of Labor“ (скорочено AFL) та „Congress of Industrial Organisations“ (скорочено CIO). Обидві ці організації відіграють визначну роль в робітничому та господарському житті США. Переговори про об'єднання цих двох головних професійних організацій не увінчалися успіхом. В Англії, як знаємо, Партія Праці, що очолює англійський професійний рух, стоять саме тепер при владі. В Німеччині професійні організації творяться не на партійному принципі, як було з Гітлером, але на суто професійному.

Світове об'єднання

Всі професійні союзи об'єднуються в Міжнародному Секретаріаті Професійних Спілок. По другій світовій війні для впорядкування справ праці за-

сновано в Женеві Міжнародний Уряд Праці, що поставив собі завдання збирати матеріали про становище робітників у різних краях. Адміністраційна Рада цієї організації складається з 12 представників держав і 6 представників робітництва. Крім цього при ОН є соціально-господарський відділ, який теж має подібні завдання.

* * *

З цього короткого перегляду бачимо, яке велике значення в світі мають професійні спілки, не згадуючи тут про цілу низку інших дуже важливих соціальних проблем, які вимагають негайної розв'язки, а про які ми чомусь забувасмо.

Тому добре сталося, що ЦПУЕ вирішило скликати перший з'їзд українських професійних спілок у Німеччині, щоб спільно, по-громадському, рушити з місця й цю важливу, а досі нами занедбану, ділянку суспільного життя вперед. Гадаємо, що найближчі організаційні збори Центрального Об'єднання Українських Професійних Спілок у Німеччині належно розв'яжуть цю проблему, і ми зуміємо наладити зв'язки з чужинецькими професійними організаціями, для представлення їм наших зорганізованих членів і при їх допомозі зможемо краще себе включити в господарський процес тих країн, до яких прийдеться нам виїхати.

А. К-р

Соціальні моменти в баварській конституції

Переглядаючи історію різних держав та країв, можемо помітити, що війни мали великий вплив на розвиток соціальних поглядів та змагань. Покінчені війни настуپали звичайно різні соціальні поліпшення та зміни. Так було по першій світовій війні і це саме повторюється, але у значно більшій мірі, тепер, по другій світовій війні. Великі менші держави мусять рішати та розв'язувати різні соціальні проблеми, мусять прислухатися до нових соціальних кільцевих, задовольняти нові домагання працюючих мас, щоб не допустити до соціальних заворушень та щоб бодай приблизно вирівнювати та злагоджувати соціальні нерівності та різниці, які панують в суспільстві. Дух часу відбивається також і в конституції Баварської (вільної) Держави, прийнятій всенародним голосуванням 1. 12. 1946 року. Конституція — це основний закон і фундамент держави, а її постанови дають основи для розвитку суспільних відносин в державі на довгі роки. Тому варто розглянути коротко деякі місця цієї конституції, в яких відзеркалюється соціальна програма світової демократії, яка мас спричинитися до здійснення соціального поступу та сповнення всіх, з ним зв'язаних, надій. В одному з перших артикулів баварської Конституції підкреслено, що Баварія є не тільки правова та культурна держава, але також і соціальна. Вона має служити для загального добра.

Право власності і право спадковості, ці основні права людини, забезпечені Конституцією. Право власності та право користування власністю мають служити не лише одиниці, чи якісь групі осіб, але також для загального добра. Держава не сприяє створенню великих маєтків та не буде допускати до нагромаджування і зосереджування господарської сили в одніх руках. Позбавлення власності можливе тільки у випадках, передбачених законом та за відповідним відшкодуванням.

Право власності на земні багатства (копальні), на важливіші джерела енергії (електростанції, гідроцентралі), залізниці та інші транспортові засоби (водні дороги, кораблі) має належати корпораціям або кооперативам публічного права.

Засоби продукції, які мають життєве значення для загалу, великі банки і страхові товариства

можуть бути, за відповідним відшкодуванням, соціалізовані.

З наведеного бачимо виразну тенденцію до націоналізації великої промисловості та основних господарських позицій. Конституція вибрала свідомо як форму публічної власності — корпорації публічного права (органи самоврядування), та спеціальні кооперативи, щоб не допустити до сконцентрування державного капіталізму. Дещо з цієї програми, зокрема націоналізація копалень вугілля, переводиться вже в життя.

В парі з цим стає актуальним питання розподілу великої земельної власності. Конституція допускає націоналізацію сільсько-господарської землі та лісів за відповідальним відшкодуванням для конечних суспільних цілей, зокрема для поселення (колонізації). Сільсько-господарські землі та ліси не можуть служити для збирання капіталу, але повинні бути в руках тих, хто здатний ними фахово господарювати. Селянська власність на ґрунті і взагалі землю законом забезпечена.

Щодо господарства, то конституція виходить із принципу, що господарство має бути підпорядковане загальному добрі. Вся господарська діяльність має служити для поступового підвищення життєвого рівня всіх верств народу.

Держава має доглядати, а як треба то й упорядковувати виробництво і розподіл господарських дібр, конечних для задоволення життєвих потреб населення.

Конституція прийняла систему т. зв. „плянового господарства“ і то не лише на переходовий час, тобто на час, коли панує недостача харчів та сировітців, коли знищена валюта, але як сталій господарський устрій і для нормальних часів. Плянове господарство — це компроміс між капіталізмом і соціалізмом. Це посередня форма між вільним і соціалістичним або колективним господарством. У цій господарській системі затримана приватна підприємницька ініціатива, однаке вона є керована державою, яка сягає до плянів і кермування підприємств. Мета цих засобів полягає в тому, щоб забезпечити кожному справедливий поділ з господарського висліду всієї праці, та щоб було можна охоронити кожного від визиску.

Згідно з духом часу конституція широко займається охоронюю праці та працюючих. Праця — це джерело народного добробуту і тому вона стоять під спеціальною охороню держави. Кожний має право і обов'язок вибрати собі для служби народові працю, яка відповідає його здібностям і освіті. Цей обов'язок праці розуміється як моральний обов'язок, без порушення особистої свободи одиниці. (В справі обов'язку, або примусу праці в Німеччині були видані в 1946 р. окремі розпорядження Аліантської Контрольної Ради в Берліні, які мають першество перед конституціями поодиноких німецьких країв).

Людська праця, як найцінніше господарське добро народу, охороняється від визиску, від нещасливих випадків та інших пошкодувань здоров'я.

Чоловіки і жінки мають одержувати за однакову працю однакову винагороду.

Кожний мешканець Баварії, що втратив здатність до праці або якому не можна доручити ніякої праці, має право на допомогу. За цією постановою бав. Конституції чужинці, мешканці Баварії, мають однакові права з громадянами Баварії в справі соціального забезпечення та охорони під час безробіття.

Працюючі в усіх господарських підприємствах мають право на співучасть в управі підприємства. Це своє право працюючі виконують за посередництвом вибраних ними представників (Рад) працюючих в поодиноких підприємствах. Організація та компетенція згаданих представництв (рад) унормована законом ч. 42 Аліантської Контрольної Ради з 10. 4. 46. Згідно з цим законом ці представництва (ради), мають бути в тісному порозумінні з фаховою (професійною) організацією, так щоб тим способом забезпечити вплив фахових організацій працюючих на підприємства.

Конституція забезпечує працюючим повну свободу професійної організації. Всі умови між підприємствами, які обмежували б цю свободу є проти законі. Однак конституція не примушує працюючих обов'язково належати до професійної орга-

нізації, а також не накладає на підприємців обов'язку приймати до праці тільки членів професійної організації.

Колективні (тарифні) договори між роботодавцями і працюючими зобов'язуючі для всіх членів дотичної організації та можуть бути в загальнім інтересі проголошенні за загально обов'язуючі.

Для кожного звання можуть бути усталені мінімальні заробітні платні, які забезпечували б працюючу та його родину прожитий мінімум.

Спори, які повстануть в зв'язку з працею розглядають окремі суди праці, що складаються з однакової кількості працюючих та працедавців під проводом безстороннього та незалежного голови. Такі суди праці були заведені в Німеччині законом аліантської Контрольної Ради ч. 21 з 30. 6. 1946 року.

У бав. конституції є ще й різні інші постанови, що підтверджують характер Баварії як соціальної держави. Так напр. обов'язок держави підтримувати і охороняти самостійні, малі й середні підприємства сільського господарства, ремесла, торгівлі й промисловості та обов'язок підтримувати їх розвиток за посередництвом кооперативної самодопомоги. Далі обов'язок забезпечити сільському населенню людський життєвий рівень за допомогою технічного поступу та обов'язок забезпечити відповідний прибуток з сільського господарства регулюванням цін та заробітньої платні.

Держава має допомагати поодиноким підприємцям у їхній діяльності, коли вони виконують не-самостійну працю. Завданням держави і політичних громад є соціальна піддержка родин, зокрема опіка над многодітними родинами, допомагати будові дешевих помешкань і т. под.

На кінець треба ще згадати про право азилу в Баварії. Згідно з арт. 105 бав. конституції не сміють бути ані видані ані видалені з Баварії чужинці, які втекли до Баварії перед переслідуваннями з краю, який не додержує основних прав людини, устійнених згл. проголошених також в баварській конституції.

ДР. Р. С.

Життя і умови праці в Голландії

(Загальні спостереження українського делегата з поїздки до Голляндії).

1. Загальні відомості.

Голляндія без колоній поза межами Європи — це невелика країна на берегах Північного моря, з територією в — 34 тис. кв. км., з 8,5 міл. населенням. Після другої світової війни вона втратила свою багаті колонії, які були підставою її економічного добробуту перед війною. Під час війни Голляндія, як і інші західно — європейські країни, була знищена, багато промислових районів і міст зруйновано бомбами, майно, особливо худобу та фабрики, розграбовано, торговельну флоту, відому в усьому світі, майже наполовину потоплено. Голляндія після війни почала швидко відбудовувати й розбудовувати своє господарство і в цій роботі зустрілась з браком робітників.

У зв'язку з закликом робітників для праці в голляндській промисловості Айжісіар (Міждержавний Комітет опіки над біженцями), в порозумінні з голляндськими заинтересованими чинниками організував поїздку делегатів окремих національних груп Д. П. з американської зони. Делегація, що складалася з 20 осіб, в цьому числі було 3 особи від українців, на місці розглянула умови праці.

2. Відвідини підприємств.

Поїздка була зразково зорганізована. Впродовж 10 днів делегація переїхала тисячу кілометрів та

відвідала важливіші промислові осередки країни, всього 20 промислових підприємств, фабрик та кopalень вугілля. Делегати оглядали переважно великі промислові підприємства (деякі з них світової слави, як напр. фабрики радісвих апаратів, електричного приладдя Філіпса та корабельні), оглянули теж робітничі помешкання, будови нових робітничих домів, лікарні, пральні, купальні, театри тощо. Крім цього делегати мали повну свободу розмовляти й розпитувати робітників про все.

3. Попит на працю.

На підставі заяв компетентних чинників Голляндія потребує на працю чоловіків-фахівців і звичайних робітників до всіх вищезгаданих родів промисловості, включаючи їх кopalинні вугілля, та жінок до деяких промислових підприємств: текстильних та одягових фабрик тощо. Через брак вільних помешкань Голляндія приймає на працю тільки самотніх жінок, яким гарантують приміщення при голляндських родинах або в гуртожитках (копальні вугілля). Одночасно Голляндія вимагає робітників обмеженого віку, а саме від 18 до 38 року життя, допускаючи для висококваліфікованих фахівців деякі відхилення від цих обмежень. На спеціальне домагання делегації підприємці погоджуються прийняти невелику кількість інтелектуалістів по одній особі для кожної наці-

нальної групи робітників приблизно з 200 осіб кожна. Крім цього визнають за потрібне допустити священиків. В справі приняття робітників і фахівців хліборобства одержано відповідь, що покищо на них немас попиту.

4. Умови праці.

Під оглядом гігієнічним, санітарним і безпеки умови праці загалом задовільні. Чим більше підприємство, тим кращі гігієнічні умови праці і соціальна опіка з боку фірм, але ж у великих промислових підприємствах робота більш з нормалізована, а тим самим монотонна. Час праці — 48 годин у тиждень. У копальннях вугілля праця триває нормально (разом з доїздом віндою і підходом до міста праці) 46 годин у тиждень. Робітник одержує на рік 2 — тижневий відпусток (платний) або 12 днів вільних з тим, що переважно тільки 6 днів може одержати суцільно, а решту використовує окремими днями впродовж року.

5. Заробітня платня.

Голляндські робітники одержують на основі колективної угоди заробітню платню, залежно від їх віку, роду підприємства, фахового стажу і класи, місцевості, в якій є підприємство. Найменший вік робітників — 14 років життя. Від 26 року робітник одержує нормальну робітницю платню.

У кожному виді промисловості існують окремі ставки. Країна поділена територіально на класи і в деяких родах промисловості таких клас менше, а в інших-нараховується аж 7 клас. Платня залежить від кваліфікації робітника. Найкраще можна це зрозуміти на деяких прикладах;

- 1) Малолітні у металевій індустрії заробляють: вік: за годину праці: тижнево:

14 років	16 цт.	7,68 гульд.
17 "	23—29 "	11,04—13,92 "
20 "	41—47 "	19,68—22,56 "
23 "	61—63 "	29,28—30,24 "
26 "	67—71 "	32,16—34,08 "

- 2) Дорослі у металевій індустрії заробляють за годину праці:

Основна платня.	1.	2.	3. кл.
місцевості.			

Кваліф робітник 77—82 цт. 72—77 цт. 69—74 цт.
Півкваліф. робітник 72—77 цт. 67—72 цт. 64—69 цт.
Некваліфікований 67—71 цт. 62—66 цт. 60—64 цт.

Іншими словами найнижча основна платня некваліфікованого робітника в 3. класі місцевості становить 28,80 гульд. а найвища 34,08 гульд. у тиждень.

3. Дорослі в столярстві одержують:

Найніжча платня півкваліфікованого в 4 класі місцевості становить 31,68 гульд., а найвища в 1 класі місцевості 37,44 гульд. у тиждень.

4. Дорослі на фабриках одягу одержують:

Майстри-чоловіки заробляють найбільше у 1 класі місцевості 48 гульд., а жінки 32,64 гульд.; півкваліфіковані чоловіки від 38,40 до 39,84 гульд. а жінки від 27,36—28,32 гульд. у тиждень. Учениця в текстильній промисловості одержує коло 8,50 гульд. заробітку в тиждень.

5. Найвищий заробіток мають робітники в копальннях вугілля. Після приблизно 3 — місячного навчання робітник одержує коло 60 гульд. тижневої платні.

6. Заробіток у хліборобстві: а) мінімальна основна платня звичайного робітника 60 цт. за годину, б) тижнева платня звичайного робітника 27 гульд., а робітника годівельника худоби і дояра 35 гульд.,

в) заробіток хліборобського робітника залежить від пори року і місцевості. Звичайний робітник заробляє літом (від 1. 4.—1. 11.) 28 гульд. тижнево, а зимою (від 1. 11.—1. 4.) 22 гульд. Робітник, що одержує повний харч і приміщення у господаря, мас річний заробіток 300—700 гульд.

7. Жіноча домашня прислуго одержує, крім харчу і приміщення, 15 гульд. у тиждень.

6. Державні й суспільні податки.

З прибутків робітника стягають внески на касу хворих, забезпечення від нещасних випадків і на забезпечення старості. Ці внески становлять 5%. Не враховано тут ще добровільного внеску до професійної спілки (наприм. до кат. Союзу 1,10 гульд. місячно). Крім того робітник платить прибутковий податок, залежно від суми свого заробітку, стану 1 кількості малолітніх дітей. Загально беручи, цей податок у нежонатах при заробіткові 30—40 гульд. у тиждень становить 8—11% прибутку, а при тижневому заробітку 70 гульд. — 20%, Жонаті платять значно менше.

7. Суспільні виплати на користь робітника.

- 1) **У випадку хвороби** — робітник не одержує в перші три дні ніякої платні, крім лікування. Коли хвороба триває довше ніж 3 дні тоді одержує 80% своєї основної платні, і це продовжується 26 тижнів. Якщо хворий і надалі непрацездатний, то йому належить інвалідська рента.
- 2) **У нещасних випадках**, що спричиняють непрацездатність робітника, він одержує 80% своєї основної платні впродовж 6 тижнів. Після того, якщо він нездатний до праці, він одержує інвалідську пенсію.
- 3) **Інвалідська пенсія** становить 8,50 гульд. тижневої допомоги плюс деякі додатки на дітей.
- 4) **Пенсія по старості** — після відслуження 40 років або досягнення 65 року життя робітник одержує 70% основної своєї пересічної платні за роки праці.
- 5) **Додатки на дітей.** При народженні дитини робітник одержує одноразову допомогу 60 гульд. Крім того на кожну дитину до 16 року життя робітник одержує щоденно додаток 0,40 гульд.

8. Харчові приділи і ціни на харчі.

В Голляндії існує карткова система. Регламентовані товари для нормального споживача на 2 тижні такі:

хліба	4,400 гр.	коштус	1,10 гульд
масла	125 "	"	0,44 "
маргарини	375 "	"	0,51 "
цукру	667 "	"	0,44 "
м'яса	300 "	"	0,80 "
сиру	200 "	"	0,40 "
білої муки	100 "	"	0,05 "
молока	4 літри	"	0,92 "
яєць	1—2 штуки	"	0,30 "
цигарок	100 штук	"	2,50 "
Разом все це коштує 7,46 гульд.			

Замість цигарок можна одержати відповідну кількість цукрових виробів.

Крім того раз у 6 тижнів кожен споживач одержує 125 гр. справжньої кави, 50 гр. справжнього чаю, міля і порошок до прання. На рік видається на родину 1,200 гектолітрів вугілля. У вільному продажі є між іншими такі харчові продукти: картопля, риба, городина, горох, квасоля, макарони, вівсяні платки, і т. д. в необмеженій кількості.

Ціни на харчі за 1 кгр. приблизно такі:

хліб	—0,25	гульд.
м'ясо — від	1,50—2,25	"
масло	3,60	"
маргарина	1,40	"
сир	1,80—2,00	"
цукор	0,56	"
кава	1,60—2,00	"
чай	3,50	"
1 л. молока	0,23	"
1 яйце	0,15	"
риба	0,25—0,75	"
1 оседедець	0,15	"
картопля	0,12—0,18	"

Молода городина і сезонові овочі відносно дорогі. Прохарчування самітної особи разом з помешканням коштує коло 15 гульденів у тиждень.

9. Приділ одягу і взуття.

Кожний дорослий мешканець Голляндії одержує приблизно раз на рік 80 пунктів на одяг та дозвіл купити 1 пару взуття. Робітничий одяг 1 взуття, одержане за посередництвом фабрики, не відраховується від нормального приділу пунктів. Для орієнтації подаємо ціни і кількість пунктів на деякі товари:

а) чоловічі	пункти	ціна в гульденах:
убрання	40	від 40,00
піджак	30—35	" 35,00
штани	15	" 16,00
плащ	40	" 50,00
дошовик	20	" 17,00
сорочка	6	" 7,00
шкарпетки	2—4	" 1,00
краватка	1	" 1,00—5,00
капелюх	1	" 30,00
черевики	—	" 15,00—30,00
б) жіночі		
сукня	15—30	від 15,00 в гору
плащ	25—40	" 50,00—70,00
спідниця	10	" 10,00
білизна	8—16	" 5,00—15,00
нічна сорочка	10—20	" 12,00
капелюх	1	" 18,00—30,00
панчохи	1	" 2,00—5,00
рукавички	1	" 2,00—5,00
черевики	—	" 14,00—30,00

У вільному продажі є шкіряні вироби, але дорогі: жіночі торбинки 25—30 гульд., портфелі з поганої шкіри 22,50 гульд., портмоне 5 гульд., чоловічий першорядний шкіряний плащ 240 гульд. і т. д.

10. Валюта.

Законною валютою в Голляндії є гульден, або фльорен, що має 100 центів. Офіційний курс одного американського долара 2,65 гульд. В Голляндії існують сумові девізові й вивозові закони.

11. Житлові умови робітників

Пересічна робітнича родина має в своєму розпорядженні окрім мешкання з 3—4 кімнатами і кухні. Місячна платня за таке мешкання від 25 до 35 гульд., плюс податок. Відчувається великий брак вільних помешкань, і це утруднює одруження молодих голляндців та приняття наших робітників з родинами. Уряд докладає всіх старань, щоб цю проблему розв'язати.

12. Правна сторона.

Комpetентні голляндські чинники заявляють, що наші робітники будуть зрівняні в усіх правах,

суспільної опіки тощо з голляндськими громадянами. Досі ще невідомий зміст угоди у цій справі між американською окупаційною владою та Голляндською владою, мабуть тому, що ця угода ще не складена.

Висновки.

Так виглядають в загальному умови праці і життя голляндських робітників на основі спостережень і одержаних від компетентних чинників відомостей. Ми не робимо висновків щодо переселення наших переміщених осіб на працю до Голляндії, бо це виходить поза межі компетенції делегації і було б це передчасним. Делегація подала на ім'я представника Айкісаару з Франкфурті звіт з цієї поїздки та висловила ряд побажань, які на її думку, треба взяти до уваги для успішного переведення намічененої акції. Зокрема звернено увагу на труднощі в звязку з прийманням на працю виключно самітних осіб та робітників обмеженого віку. Всі зацікавлені в переселенні до Голляндії повинні вже тепер ознайомитися з поданими тут даними та докладно обміркувати справу до того часу поки нам буде відомий у подробицях зміст договору між американським та Голляндським Урядом. Тоді українські чинники — ЦПУЕ і ГУПРада виявлять своє ставлення до цієї справи. За одержаними відомостями виїзд на працю розпочнеться в серпні ц. р. (Становище ГУПР-І є негативне — прим. ред.).

інж. А. П.

ФРАНЦІЯ І ДП.

10 червня ц. р. французький уряд і IPO підписали умову в справі набору робітників в американській зоні Німеччини, що с тепер під опікою IPO.

1 липня ц. р. французький і американський уряди обмінялися листами на знак ствердження цієї умови.

Український тижневик „Українець у Франції“ повідомляє, що при цій нагоді амбасада СПА в Парижі недавно заявила, що побоювання ДП, що приїхавши до Франції, воїни не матимуть змоги вільно переїхати в інше місце, або до іншої держави, безпілставні. Ці побоювання розвіяв французький мін. Ж. Бідо, який між іншим сказав, що політика французького уряду до чужинецької іміграції завжди спирається і буде спиратися на принципі вільного самовизначення людини” . . .

Виходить з цього, що кожний чужинець, що прибуде до Франції, коли він з тих чи інших причин захоче змінити місце свого постійного перебування і переселитися до іншої країни, буде мати повну й цілковиту свободу. Стосується це і до ДП.

Винятки з цього, згідно з умовою між Францією і IPO, становить стаття 10. умови, яка каже, що до американської зони, до місця попереднього перебування, можуть бути знову повернуті особи, що не здібні до праці, що зірвали контракт, або що своєю поведінкою створять внутрішню небезпеку, для внутрішнього порядку або безпеки Франції.

Переміщені особи, визнані „всінними злочинцями“, „зрадниками“, або „квіслінгами“, знаходяться під загрозою постанови принятії О. Н. в лютому 1946 року.

Крім вище зазначених винятків для французького уряду немає жадних інших причин, щоб робити на скіtalьців якийсь натиск, і змушувати їх до виїзду до тієї країни, до якої вони не виявили бажання повернутися.

„Українець у Франції“ пише далі, що американська окупаційна влада звернула увагу на те, що переміщені особи могли б інтерпретувати застосування до них франко-советської умови з 29. 6. 1945 р., яка змушувала їх до повернення.

Там підkreślється, що французький уряд вважає за свій обв'язок заявити з цього приводу, що не мас ніякої спедіяльної постанови, яка передбачала б такі заходи і що IPO буде опікуватися переміщеними особами так само, як і на територіях різних зон Німеччини та Австрії.

Тижневик інформує далі, що на підставі франко-американської угоди в справі переселеніх осіб, до Франції прибуде 50.000 робітників, що тепер живуть в таборах американської зони Німеччини. Ці люди будуть працювати у французькому гірництві, рільництві, промисловості та в домашній обслугі. Родини робітників, що працюють в гірництві, зможуть приїхати до Франції через 60 днів, в інших випадках через 90 днів.

I. L.

ТОРГОВЕЛЬНІ ДОГОВОРИ

Великобританія-Польща

Великобританія підписала з Польщею тимчасовий торговельний договір, на основі якого В. Британія мас доставити Польщі машини та технічні вироби на суму 35 міл. фунтів стерлінгів, а за це мас одержати порцелянові вироби і т. п.

Митний союз між Бельгією, Голландією і Люксембургом

Бельгія, Голландія і Люксембург вирішили ратифікувати договір про митний союз, складений ще 5 жовтня 1944 р. Договір ратифікують парламенти згаданих держав. Ще до 1 вересня ц. р. він мас вступити в силу.

Митний союз для господарського світу мас виступити під назвою „Бенелюкс” — назва зложеня з початкових складів назв поодиноких держав, що входять у склад Союзу. Є ще багато господарських перешкод, які до введення союзу в життя, ще три названі держави повинні усунуті, узгіднюючи ціни на товари і сільсько-господарські продукти, щоб оминути нездорової конкуренції.

Франція-Аргентіна

У Буенос-Айрес парофовано торговельний і фінансовий договір між Францією і Аргентиною, який буде підписаний на 5 літ.

ССРР — Болгарія

У Софії підписано торговельний договір між ССРР і Болгарією. Болгарія буде доставляти тютюн, а одержати машини на 87 міл. доларів.

Крім цього ССРР склав цілу низку торговельних договорів із своїми півладними державами, а саме: з Польщею, Чехо-Словаччиною, Угорщиною, Румунією та іншими.

Закінчення паризької конференції

По невдалій конференції з участю ССРР, що розпочалася 27 червня ц. р., відбулася в Парижі 12 липня ц. р., друга господарська конференція в справі пляну Маршала, але вже без ССРР. На цій конференції були представлені 16 держав, які впродовж 4 днів закінчили свої наради, схвалюючи одноголосно створення 4 технічних комісій, а саме:

- 1) Харчування й сільського господарства,
- 2) заліза й сталі,
- 3) транспорту,
- 4) палива й енергетики.

Комісії ці мають до 1 вересня ц. р. опрацювати баланс ресурсів і потреб для економічної відбудови Європи, щоб, маючи такі дані, США могли визначити розмір своєї допомоги.

Це перша успішна конференція по другій світовій війні.

З кінцем серпня ц. р. представники паризької конференції знову зберуться, щоб заслухати звіт технічних комісій про 4-літній плян реконструкції європейського господарства.

ГОСПОДАРСЬКА ХРОНІКА.

США мають у своєму бюджеті такі суми витрат на 1947 рік.

Оборона держави	11,3 мільярдів дол.
Платні ветеранам	7,3 мільярдів дол.
0% на державні борги	5,0 мільярдів дол.
Закордонні справи	3,5 мільярдів дол.
Суспільна допомога	1,7 мільярдів дол.
Все інше	8,7 мільярдів дол.

на досліди атомової енергії конгрес призначив 443

міл. доларів

* Згідно з останнім переписом населення Румунія мас тепер 14.287.495 мешканців, з них (за совєтськими джерелами) 270.000 українців, що живуть у Південній Буковині, Молдавії, Добруджі та Мармарощині.

* Совєтський державний бюджет на 1947 рік передбачає видатки в сумі 371.4 мільярдів рублів, з того 67 мільярдів призначено на потреби армії.

* Уряд США стверджує, що світова продукція м'яса за 1946 рік була на 50% нижча від довосніої придуки.

Новий світовий календар.

В справі нового календаря, що був би обв'язковий для всього світу, відбуваються наради на засіданнях Господарської і Соціальної Ради ОН. 1 січня 1950 року мас вийти в життя цей новий світовий календар. На нього погодилося вже 14 держав, а пропагують його особливо церковні й наукові кола. За новим календарем рік мав би ділиться на чотири квартали по три місяці в кожному. Перший місяць кожного кварталу мав би 31 день, а два інші по 30 днів. 365-ий день звичайного року буде днем Сильвестра (Маланки) і буде прикріплений до місяця грудня. У переступному році 366-ий день був би прикріплений при кінці другого кварталу і не мав би ні дати ні значення.

Отже за новим календарем, починаючи від 1950 року, кожний рік і кожний квартал починається неділею, а а в кожному місяці буде 26 робочих днів, крім цього, всі дотеперішні - рухомі свята припадатимуть на певні стали дні в році.

Статті, дописи та світлини з міські про кооперативне й загально-господарське життя просимо прислати на адресу Редакції з допискою: „для Г.К.Ж.“

Звичайні Загальні Збори Центрального Союзу
Українських Кооператив на еміграції
„Ц Е Н Т Р О С О Ю З“
кооп. з відповідальністю паями в Мюнхені
відбудуться в п'ятницю 22 серпня 1947 о год. 10-й
в домівці кооп. „КОС“, Розенгаймерштр. 46-а.
Повідомлення для кооперативів вислано окремо.

Передплату на „Господарсько-Кооперативне Життя“ приймають: 1) Індивідуально і кольпортери: Адміністрація „Нашого Життя“, Augsburg, Speyerstr. 1. 2) Збірно для кооперативів і для Відділів „Об'єднання Українських Кооператорів“ та інших господарських установ: „Об'єднання Українських Кооперативів“, München, Rosenheimer Straße 46a. Кім. 10. — Висота передплати: чвертьрічно 4 нм., піврічно 8 нм., річно 15 нм., поодиноке число 1,50 нм.

„Господарсько-Кооперативне Життя“ — орган „Об'єднання Українських Кооператорів“. — Редактор: Колегія. — Видавничий Спілк „Наше Життя“. — Лецінція: П. Котович. Адреса для листування і грошових переказів „Our Life“, Augsburg, Postamt 2, Postfach.

Authorized by Military Government I. C. D., Press Branch O. M. G. B. Licensee: P. Kotowycz.
Druck: Volksblatt Günzburg.

